

РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ НА МИКОЛАЇВЩИНІ

І.Г.Гуров, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглядаються питання формування та функціонування аграрного ринку на етапі роздрібної торгівлі. Надано та проаналізовано інформацію щодо розвитку роздрібної торгівлі в Миколаївській області, її структура, а також динаміка кількісних та якісних перетворень.

В статье рассматриваются вопросы формирования и функционирования аграрного рынка на этапе розничной торговли. Предоставлена и проанализирована информация относительно развития розничной торговли в Николаевской области, ее структура, а также динамика количественных и качественных преобразований.

Активізація процесу функціонування ринку агропромислової продукції тісно пов'язана з побудовою ефективної його інфраструктури. Важливу роль у структурі останньої грає роздрібна торгівля.

Підприємства в умовах ринкової економіки багато уваги приділяють проблемам оптимізації процесу просування товару від виробника до споживача. Результати їх господарської діяльності значною мірою залежить від того, наскільки правильно вибрано канали розподілу продукції, форми і методи їх збуту та якість продукції. Канал розподілу приймає на себе і допомагає передати іншому право власності на конкретний вид продукції на шляху від товаровиробника до споживача. В процесі товарообігу від виробника до споживача заключним етапом є роздрібна торгівля, коли продукція переходить у власність споживача.

Проблемам формування та функціонування інфраструктури аграрного ринку з метою прискорення просування продукції до споживача присвячено наукові праці П.Саблука, О.Шпичака, П.Гайдуцького, Ю.Коваленка, Г.Мостового, М.Куліша, І.Червена та інших. Цими авторами розроблено рекомендації щодо створення інфраструктури аграрного ринку, але на сьогоднішній день не

всі рекомендації були повністю реалізованими.

Метою даної роботи є вивчення питання формування і функціонування інфраструктури аграрного ринку на його заключному етапі — розвиток роздрібної торгівлі сільськогосподарської продукції.

Товари продаються в основному через підприємства роздрібної торгівлі і суспільного харчування. Разом з тим продаж споживчих товарів може проводитися зі складів підприємств-виробників, посередницьких фірм, фірмових магазинів, заготівельних пунктів, а також широко практикується продаж на різних видах санкціонованих та несанкціонованих ринків.

Роздрібна торгівля виконує такі функції:

- збирає асортимент товарів та послуг від великої кількості постачальників, виробників, оптових торговців, пропонуючи їх для продажу;
- визначає попит і пропозицію на конкретні види товарів;
- надає інформацію виробникам, постачальникам, а також покупцям через рекламу, вітрини, працівників торгівлі;
- зберігає товари, розміщує їх у торгових приміщеннях;
- встановлює ціни на товари;
- сприяє учасникам каналів збуту в маркетингових дослідженнях та інше.

Роздрібна торгівля з урахуванням специфіки споживачів поділяється на стаціонарну, пересувну та поштову. Стаціонарна торгова мережа — найбільш поширена і включає в себе як крупні, сучасні, технологічно обладнані магазини, так і ларьки, палатки, кіоски. Пересувна торгівля сприяє наближенню товарів до покупця і оперативному його обслуговуванню. Ця торгівля може бути розвізною, у формі автолавок, лотків та інше. Поштова торгівля займається забезпеченням населення, підприємств книжковою продукцією, канцтоварами, аудіо, відео, радіо- і телеапаратурою.

Продаж товарів населенню за всіма каналами реалізації складається з обсягу обігу роздрібної торгівлі і обігу ресторанного господарства. Роздрібний товарообіг визначається як обсяг прода-

жу споживчих товарів населенню через роздрібну торгову мережу, мережу ресторанного господарства усіма діючими підприємствами незалежно від форм власності, а також промисловими, транспортними та іншими неторговими підприємствами безпосередньо населенню через касу підприємства. Крім того, у роздрібній товарообіг включається продаж торговою мережею установам, організаціям і підприємствам продовольчих товарів для харчування обслуговуваних ними контингентів (у санаторіях, дитячих закладах, лікарнях та інших).

Діючою торговою мережею і мережею ресторанного господарства вважається така, що фактично працює на звітну дату, а також така, що тимчасово не працює у зв'язку з ремонтом, санітарною обробкою тощо. Структура мережі роздрібної торгівлі по Миколаївській області представлена в таблиці 1.

Дані таблиці 1 засвідчують, що до 1995 року спостерігалась тенденція збільшення кількості об'єктів роздрібної торгівлі, їх торгової площі та забезпеченість у розрахунку на 10 тис. осіб. У 1995 році функціонувало 3557 об'єктів роздрібної торгівлі з загальною площею 312 тис. кв. м та 802 кіоски і палатки. Забезпеченість в розрахунку на 10 тис. осіб об'єктами торгівлі склала 33 з обслуговуючою торговою площею 2323 кв. м. В той же час, починаючи з 1995 року, спостерігається значне скорочення кількості об'єктів роздрібної торгівлі, і в 2005 році їх функціонувало 1484 із загальною площею 151 тис. кв. м та 553 кіоски і палатки.

Протилежна тенденція спостерігається з розвитком ринків з продажу споживчих товарів (табл. 2).

З даних таблиці 3 видно, що, починаючи з 1995 року, спостерігається збільшення ринків з продажу споживчих товарів, і найбільший показник склав в 2002 році 96 ринків із загальною площею 598474 кв. м і чисельністю працівників 1351 осіб. Починаючи з 2003 року, спостерігається незначне скорочення кількості ринків з продажу споживчих товарів.

Підприємствами роздрібною товарообігу проводиться про-

даж споживчих товарів для населення через їх торгову мережу та на роздрібних ринках. Показники товарообігу представлені в таблиці 3.

Таблиця 1

Структура об'єктів роздрібної торгівлі Миколаївської області

Роки	Кількість об'єктів торгівлі	Їх торгова площа, тис. кв. м	Кількість кіосків, палаток	Всього об'єктів торгівлі	Забезпеченість в розрахунку на 10000 осіб	
					об'єктами торгівлі	торговою площею в магазинах, кв.м
Всього						
1985	3399	268	779	4178	32	2071
1990	3554	304	759	4313	32	2268
1995	3557	312	802	4359	33	2323
2000	2111	171	817	2928	23	1331
2001	1984	158	746	2730	22	1247
2002	1783	146	693	2476	20	1165
2003	1665	137	615	2280	18	1103
2004	1585	142	583	2168	18	1158
2005	1484	151	553	2037	17	1235
У міських поселеннях						
1985	1340	159	570	1910	23	1917
1990	1397	179	522	1919	22	2015
1995	1621	199	418	2039	23	2242
2000	1206	116	718	1924	23	1370
2001	1128	106	633	1761	21	1259
2002	1073	101	581	1654	20	1215
2003	1016	95	510	1526	18	1153
2004	977	103	487	1464	18	1253
2005	903	114	455	1358	17	1386
У сільській місцевості						
1985	2059	109	209	2268	49	2345
1990	2157	125	237	2394	53	2765
1995	1736	113	124	1860	41	2479
2000	905	55	99	1004	23	1255
2001	856	52	113	969	23	1224
2002	710	45	112	822	20	1066
2003	649	42	105	754	18	1003
2004	608	39	96	704	17	967
2005	581	37	98	679	17	927

Таблиця 2

Кількість ринків (юридичних та фізичних осіб) з продажу споживчих товарів

Роки	Кількість ринків всього	За формами власності			Спеціалізація ринків			Площа ринків, кв. м		загальне число працівників, осіб
		державна та комунальна	приватна	колективна	продовольчі	непродовольчі	змішані	уся площа	торгова площа	
1995	30	16	4	10	7	13	10	325892	-	781
2000	79	14	6	59	11	21	47	490968	338327	1322
2001	85	13	11	61	8	21	56	576941	365376	1388
2002	96	17	15	64	8	25	63	598474	339878	1351
2003	92	16	14	62	6	21	65	590587	355262	1282
2004	90	16	74	-	7	22	61	587487	365379	1132
2005	79	15	64	-	6	17	56	594693	361567	1265

Таблиця 3

Основні показники розвитку роздрібної торгівлі

Показники	1995р.	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.	2005р.
Роздрібний товарообіг, млн. грн.	298,8	570,3	717,8	849,5	961,3	1307	1759,6
в тому числі ресторанного господарства, млн. грн.	29,8	57,9	70,4	77,2	82,6	86,2	99,1
Індекси фізичного обсягу роздрібногo товарообігу, у порівняльних цінах, у %:							
до попереднього року	87,3	110,7	123,8	115,1	107,3	122,2	118,2
до 1990 року	38,2	29,3	36,3	41,8	44,9	54,9	64,9
Роздрібний товарообіг на одну особу, грн.	222	443	565	676	772	1058	1437
у тому числі в міських поселеннях	274	543	701	857	1002	1402	1877
в сільській місцевості	120	247	297	316	315	369	544
Товарні запаси в роздрібній мережі підприємств (на кінець року):							
у млн. грн.	38,1	61,9	74,6	84,6	102,5	127,1	239,1
у днях товарообігу	59	47	44	33	40	31	40

Показники таблиці 3 розвитку роздрібногo товарообігу області свідчать про постійне збільшення товарообігу починаючи з 1995

року, і в 2005 році загальний обсяг роздрібної торгівлі склав 1759,6 млн. грн., що більше 1995 року в 5,9 раза і 2000 року в 3,1 раза. Паралельно збільшувався роздрібний товарообіг на одну особу і в 2005 році склав 1437 грн., у тому числі в міських поселеннях 1877 грн., у сільській місцевості 544 грн. Роздрібний товарообіг на одну особу в 2005 році збільшився проти 1995 і 2000 років в 6,5 та 3,2 раза відповідно.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити наступні висновки: в області, починаючи з 1995 року, спостерігається скорочення об'єктів роздрібної торгівлі, їх торгової площі та забезпеченість у розрахунку на 10 тис. осіб. В той же час спостерігається протилежна тенденція з розвитком ринків з продажу споживчих товарів, і цей показник має тенденцію росту. Загальний роздрібний товарообіг постійно збільшується і в 2005 році склав 1759,6 млн. грн. проти 298,8 млн. грн. в 1995 році. Аналогічно збільшується і товарообіг на одну особу в рік.

Для покращення розвитку і функціонування роздрібної торгівлі на Миколаївщині вважаємо за доцільне провести наступні заходи:

- розробити регіональну програму розвитку роздрібної торгівлі на період до 2015 року з урахуванням нарощування об'ємів продажу споживчих товарів, особливо на селі;
- провести заходи по скороченню стихійних ринків роздрібної торгівлі продуктами харчування, а нарощувати об'єми продажу через систему магазинів;
- більше уваги приділяти продажу високоякісних товарів вітчизняного виробництва та розширити їх асортимент;
- створити більш привабливі вітрини для продовольчих товарів;
- запобігати псуванню товарів та розширити мережу холодильного господарства;
- своєчасно проводити розрахунки з сільськогосподарськими товаровиробниками.

Виконання запропонованих заходів дасть можливість стабілізувати структуру об'єктів роздрібної торгівлі, оптимізувати кількість ринків з продажу споживчих товарів і наблизити до одного рівня обсяг роздрібного товарообігу на одну особу в містах і селах області, а також стимулювати виробництво сільськогосподарської продукції для потреб роздрібної торгівлі товарами вітчизняного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шпичак О.М.. Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура ринків. – К.: ІАЕ, 2000.
2. Ринок продовольства: проблеми формування і розвитку / За ред. П.Т. Саблука, В.І. Бойка, М.Г. Лобаса. – К.: УкрІНТЕІ, 1993.
3. Коваленко Ю.С. Сільськогосподарське підприємство в ринковому середовищі. – К.: ІЕА УААН, 2000.
4. Гайдуцький П.І., Подолева О.Є. Формування ринкових відносин в АПК. – К.: Вища школа, 1994.